

a ještě častěji pád a znalost vzorů nemůže využít. Umí vyjmenovaná slova, ale neuvědomuje si slova příbuzná. Sluchem obtížně rozlišuje zájmena tyto – tito, jenž – jež a další.

Reedukace je zaměřena na posilování lingvistické kompetence formou rozvíjejících cvičení. Lze též využít zrakové a kinestetické paměti. Dítě obkresluje opakovaně správně napsaný tvar, potom ho „píše“ ve vzduchu podle zrakové představy a několikrát slovo opisuje pod sebe. (Psaní pod sebe je vhodnější, protože dítě sleduje písmena na vyšším řádku.) Následuje užití obtížného slova ve slovních spojeních a ve větě.

Vzhledem k nízké úrovni pracovní paměti a poruchám procesu automatizace je třeba postupovat po malých krocích, učivo stále opakovat a případné obtíže v paměti či dlouho trvající automatizaci poznatků má mít dítě možnost v případě potřeby vyhledávat správné tvary v gramatických přehledech.

Působení na psychiku jedince: U dítěte s diagnostikovanou poruchou na 1. stupni se zaměřujeme především na terapii, využíváme cvičení formou hry a postupujeme po malých krocích. Povzbuzujeme jej, zdůrazňujeme pozitivní stránky jeho osobnosti. Přes veškerou péči všech zúčastněných se však úspěchy v některých případech dostávají velmi sporadicky. Dítě ztrácí zájem o terapii, ztrácí sebedůvěru. Přestože nadále pokračujeme v terapii zaměřené na čtení a psaní, učíme dítě s poruchou žít. Hledáme jeho optimální styl učení, utváříme metakognitivní strategie, podílíme se konceptu utváření sebe sama (Reid, 1998; Given, Reid, 1999).

LITERATÚRA

- ADAMS, M., FOORMAN, B., LUNDBERG, I., BEELER, T.: *Phonemic awareness in young children. A classroom curriculum*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co. 1998.
- ADAMS, M. J.: *Phonics and beginning reading instruction*. In: LEHR, F., OSBORN, J.: *Reading, language, and literacy*. Mahwah, NJ: Lawrence J. Erlbaum 1994. 307 s. ISBN 0-8058-11664
- BAKKER, Dirk: *Neuropsychological Classification and Treatment of Dyslexia*. In: *Journal of Learning Disabilities*, 25, 1992, 2, s. 102–110.
- BAKKER, Dirk: *Neuropsychological Treatment of Dyslexia*. Oxford University Press 1990. 94 s. ISBN 0-19-506132-2
- BARKLEY, R. A.: *Attention-Deficit Hyperactivity Disorder: A handbook for diagnosis and treatment*, 2. vyd. New York: Guilford Press 1999. 747 s. ISBN 0-89862-443-6
- BECK, I. L., MCKEOWN, M. G., HAMILTON, R. L., KUCAN, L.: *Questioning the author: An approach for enhancing student engagement with text*. Newark, DL: International Reading Association 1997.
- BERNSTEIN, Deena, TIEGERMAN-FARBER, Ellen-morris: *Language and communication disorders in children*, 4. vyd. Allyn and Bacon 1997. 614 s. ISBN 0-205-19894-5
- BLACHMAN, B., BALL, E. W., BLACK, R., TANGEL, D.: *Road to the code*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co. 2000.
- BLACHMAN, Benita: *Early literacy acquisition: The role of phonological awareness*. In: WALLACH, Geraldine P., BUTLER, Katharine: *Language learning disabilities in school-age children and adolescents*. New York: Macmillan College Publishing Company 1994, s. 253–274. ISBN 0-675-22153-6
- BORKOWSKI, John G.: *Poruchy učenia. Referát na Európskom fóre špeciálnej pedagogiky, EASE, Lučenec, 1996*.
- BURNS, P. C., ROE, B. D., ROSS, E. P.: *Teaching reading in today's elementary schools*, 7. vyd. Boston: Houghton Mifflin 1999. 652 s. ISBN 0-395-90347-5
- CUNNINGHAM, P. M., ALLINGTON, R. L.: *Classrooms that work: They can all read and write*. New York: Addison Wesley Longman 1999. 284 s. ISBN 0-321-01339-5
- DARCH, C., HOLLIS, J.: *The strategic spelling skills of students with learning disabilities: The results of two studies*. In: *Journal of Instructional Psychology*, 2000, 27, s. 15–26.
- DAVYDOV, Vasilij V.: *Filosofsko-psychologičeskije problemy razvitija obrazovanija*. Moskva: Intor 1994. 127 s. ISBN 5-87199-022-3
- DENCLA, Martha B., CUTTING, L.: *History and significance of Rapid Automated Naming*. In: *Annals of Dyslexia*, 1999, Vol. 49, s. 29–42.
- DESHLER, D., SCHUMAKER, J. B., LENZ, B. K.: *Academic and cognitive interventions for LD adolescents: Part I*. In: *Journal of Learning Disabilities*, 1984, 17, s. 108–117.
- ELKONIN, Daniil B.: *Kak učít defej čitat*. In: ELKONIN, Daniil B.: *Izbrannyye psihologičeskije trudy*. Moskva: Pedagogika 1989, s. 380–404. ISBN 5-7155-0035-4
- ENFIELD, M. L., GREENE, V. E.: *Project Read, Report Form. Comprehension Guide*. Bloomington, MN: Language Circle Enterprise 1999. 426 s.
- ENFIELD, M. L., GREENE, V. E.: *Project Read, Story Form. Comprehension Guide*. Bloomington, MN: Language Circle Enterprise 1994. 360 s.
- ENGLEMANN & CARNINE, 1982.

- ENGLERT, C. S., HIEBERT, E. H., STEWART, S. R.: *Spelling unfamiliar words by an analogy strategy*. In: *The Journal of Special Education*, 19, 1985, 3, s. 291-306.
- FAWCETT, Angela, NICOLSON, Roderic: *Dyslexie: the role of the cerebellum*. In: FAWCETT, Angela a kol.: *Dyslexia, Theory and Good Practice*. London and Philadelphia: Whurr Publishers 2001. ISBN 1861562101
- GALPERIN, Pjotr J.: *Úvod do psychológie*. Bratislava: SPN 1984. 168 s.
- GARBER, S. W., GARBER, M. D., SPIZMAN, R. F.: *Beyond Ritalin: Facts about medications and other strategies for helping children, adolescents and adults with attention deficit disorders*. New York: Villard 1996.
- GERSTEN, R., BAKER, S.: *Teaching expressive writing to students with learning disabilities: A meta-analysis*. In: *Elementary School Journal*, 101, 2001, 3, s. 251-272. 255 s. ISBN 0-679-45018-1
- GIVEN, Barbara, REID, Gavin: *Learning Styles*. 1. vyd. Red Rose Publications, 1999. 123 s. ISBN 0-9531 986-8
- GRAHAM, S., HARRIS, K. R., LARSEN, L.: *Prevention and intervention of writing difficulties for students with learning disabilities*. In: *Learning Disabilities Research & Practice*, 16, 2001, 2, s. 74-84.
- GRAHAM, S., HARRIS, K. R.: *The role of self-regulation and transcription skills in writing and writing development*. In: *Educational Psychologist*, 35, 2000, 1, s. 3-12.
- GRAHAM, S.: *Handwriting and spelling instruction for students with learning disabilities: A review*. In: *Learning Disability Quarterly*, 22, 1999, 2, s. 78-98.
- HARRIS, K. R., GRAHAM, S.: *Programmatic intervention research: Illustrations from the evolution of self-regulated strategy development*. In: *Learning Disability Quarterly*, 1996, 22, s. 251-262.
- HARVEY, S., GOUDVIS, A.: *Strategies that work: Teaching comprehension to enhance understanding*. York, ME: Stenhouse 2000. 322 s. ISBN 1-57110-310-4
- HARVEY, S.: *Nonfiction matters: Reading, writing and research in grades 3-8*. York, ME: Stenhouse 1998. 236 s. ISBN 1-57110-072-5
- JOSHI, Malatesha R., LEONG, Che Kan: *Reading disabilities: diagnosis and component processes*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers 1993. 344 s. ISBN 0-7923-2302-5
- KAPPERS, Jan: *Neuropsychologische Behandlung der Dyslexie in der klinische Praxis*. In: *Legasthenie*, 1994.
- KIMURA, Doreen: *Speech lateralization in young children as determined by the auditory test*. In: *Journal of Comparative Physiology and Psychology*, 1963, 56, s. 899-902.
- KOLB, Bryan, WHISHAW, Ian Q.: *Fundamentals of human neuropsychology*. 3. vyd. New York: W. H. Freeman and Company 1990. 910 s. ISBN 0-7167-1973-8
- KOŠČ, Ladislav: *Patopsychológia učenia a jej neuropsychologické základy*. Bratislava: SPN 1987. 236 s.
- LAHEY, Margaret: *Language disorders and language development*. New York: Macmillan Publ. Comp. 1988. 535 s. ISBN 0-02-367130-0
- LICHT, Robert, SPYER, Ginny: *The Balance Model of Dyslexia*. Van Gorcum, Assen 1994. 181 s. ISBN 90 232 2936 3
- LURIJA, Alexandr R.: *Základy neuropsychológie*. Prel. Ladislav Košč. 1. vyd. Bratislava: SPN 1983. 408 s.
- LYON, G. R.: *The NICHD research program in reading development, reading disorders and reading instruction*. Retrieved August 2, 1999 from <http://www.ncld.org/summit99>.
- MACARTHUR, C.: *Using technology to enhance writing performance of students with learning disabilities*. In: *Journal of Learning Disabilities*, 1996, 29, s. 344-354.
- MALONE, L. D., MASTROPIERI, M. A.: *Reading comprehension instruction: Summarization and self-monitoring training for students with learning disabilities*. In: *Exceptional Children*, 1992, 58, s. 270-279.
- MASTROPIERI, M. A., SCRUGGS, T. E.: *Best practices in promoting reading comprehension in students with learning disabilities: 1976-1996*. In: *Remedial and Special Education*, 18, 1997, 4, s. 197-213.
- MASTROPIERI, M. A., SCRUGGS, T. E.: *The inclusive classroom: Strategies for effective instruction*. Saddle River, NJ: Merrill 2000. 638 s. ISBN 0-13-496472-1
- MATĚJČEK, Zdeněk: *Dyslexie: specifické poruchy čtení*. 3. vyd. Praha: H & H, 1995. 269 s. ISBN 80-85787-27-X
- MATĚJČEK, Zdeněk: *Vývojové poruchy čtení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1972. 238 s.
- MIKULAJOVÁ, Marína, DUJČÍKOVÁ, Oľga: *Tréning fonematického uvedomovania podľa D. B. Elkonina*. Bratislava: Dialóg, spol. s r. o., 2001. Metodická príručka. 73 s. ISBN 80-968502-1-0. Šlabikár. 63 s. ISBN 90-968502-0-2
- MOATS, L. C.: *Speech to print: Language essentials for teachers*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes 2000. 243 s. ISBN 1-557766-387-4
- MOATS, L. C.: *Spelling: Development, disability and instruction*. Baltimore, MD: York Press 1995. 137 s. ISBN 0-912752-40-8
- ORTON, Samuel T.: *Reading, writing and speech problems in children*. New York: W. W. Norton 1937.
- PIFFNER, L. J., BARKLEY, R. A.: *Treatment of ADHD in school settings*. In: BARKLEY, R. A.: *Attention-Deficit Hyperactivity Disorder: A handbook for diagnosis and treatment*. 2. vyd. New York: Guilford Press 1998. 628 s. ISBN 1-57230-257-5
- POKORNÁ, Věra: *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 1. vyd. Praha: Portál 1997. 310 s. ISBN 80-7178-135-5
- POKORNÁ, Věra: *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení*. Praha: Portál 1998. 153 s. ISBN 80-7178-228-9
- PRESSLEY, M., WOLOSCHYN, V.: *Cognitive strategy instruction that really improves children's academic performance*. Cambridge, MA: Brookline Books 1995. 263 s. ISBN 1-57129-0

- PRESSLEY, M.: *Reading instruction that works: The case for balanced teaching*. New York: Guilford 1998. 298 s. ISBN 1-57230-308-5
- REID, Gavin: *Dyslexia*. 1. vyd. John Wiley + Sons Ltd 1998. 250 s. ISBN 0-471-97391-2
- SHAMES, George, WIIG, Elisabeth, SECORD, Wayne: *Human communication disorders: An introduction*. 4. vyd. Macmillan College Publishing Company 1994. 657 s. ISBN 0-02-409471-4
- SIEGEL, Linda S.: *Alice in IQ land or why IQ is still irrelevant to learning disabilities*. In: JOSHI, Malatesha R., LEONG, Che Kan: *Reading disabilities: diagnosis and component processes*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers 1993, s. 71-84. ISBN 0-7923-2302
- STANOVICH, Keith E.: *Matthew effects in reading: some consequences of individual differences in the acquisition of literacy*. *Reading Research Quarterly*, 1986, 21, s. 360-406.
- STERANKOVÁ, Zita: *Verbálna dyspraxia v detskom veku*. Rigorózná práca. Bratislava: Pedagogická fakulta Univerzity Komenského 2001. 112 s.
- SWANSON, H. L.: *Reading intervention research outcomes and students with learning disabilities: What are the major instructional ingredients for successful outcomes?* In: *Perspectives*, 2001, s. 18-20.
- TEMPLETON, S., MORRIS, D.: *Questions teachers ask about spelling*. In: *Reading Research Quarterly*, 34, 1999, 1, s. 102-111.
- TONNESSEN, Finn Egil: *Awareness and automaticity in Reading*. In: LUNDBEGR Ingvar a kol.: *Dyslexie: Advances in Theory and Practice*. Kluwer Academic Publishers 1999, s. 91-100. ISBN 0-7923-5837-6
- UHRY, Joanna, K.: *Phonological awareness and reading: research, activities, and instructional materials*. In: BIRSH, J.: *Multisensory teaching of basic language skills*. Baltimore: Paul H. Brooks Publishing Co. 1999, s. 63-84.
- VAN DER LEIJ, Aryan, VAN DAAL, Viktor: *Automaticity, Automatization and Dyslexia*. In: LUNDBEGR Ingvar a kol.: *Dyslexie: Advances in Theory and Practice*. Kluwer Academic Publishers 1999, s. 75-90. ISBN 0-7923-5837-6
- VENGER, Leonid A.: *Razvitie poznatel'nykh sposobnostej v processe doškólnogo vospitania*. Moskva: Pedagogika 1986. 224 s.
- WILLIAMS, J. P.: *Improving the comprehension of disabled readers*. *Annals of Dyslexia*, 48, 1998, s. 213-238.
- WONG, B. Y. L.: *A cognitive approach to teaching spelling*. In: *Exceptional Children*, 53, 1986, s. 169-173.
- ZELINKOVÁ, Olga: *ADHD - Terminologie, projevy, intervence*. In: KUCHARSKÁ, Anna a kol.: *Specifické poruchy učení a chování*. Praha: Portál 2000, s. 23-27.
- ZELINKOVÁ, Olga: *Neuropsychologická terapie dyslexie na základě modelu pravo- a levohemisférové dyslexie D. Bakker*. In: KUCHARSKÁ, Anna a kol.: *Specifické poruchy učení a chování*. Praha: Portál 1999, s. 61-66.
- ZELINKOVÁ, Olga: *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. 1. vyd. Praha: Portál 2001. 208 s.
- ZELINKOVÁ, Olga: *Poruchy učení*. 4. vyd. Praha: Portál 2000. 196 s. ISBN 80-7178-317-X
- ZELINKOVÁ, Olga: *Poruchy učení*. Praha: Portál 1994. 196 s. ISBN 80-7178-038-3
- ZUTELL, J.: *Word sorting: A developmental spelling approach to word study for delayed readers*. In: *Reading & Writing Quarterly*, 14, 1998, 2, s. 219-239.
- ŽLAB, Zdeněk, ŠTURMA, Jaroslav, ŠOTOLOVÁ, Eva: *Specifické poruchy výslovnosti a jejich symptomová hodnota*. In: *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, XVII, 1983, 3, s. 207-213 (1. časť) a 4, s. 319-332 (2. časť).